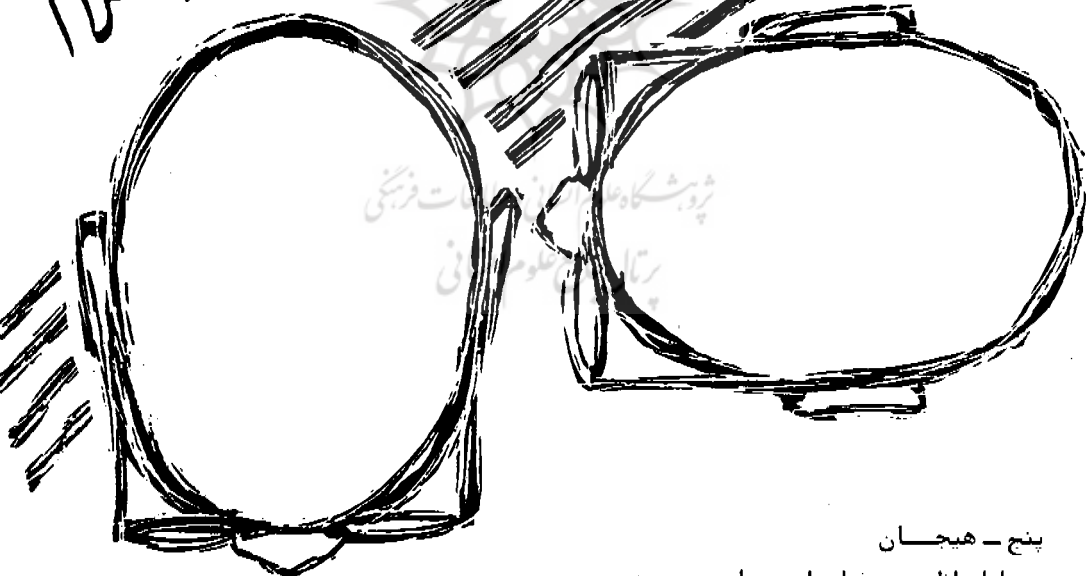

دریخس پیشین این مقاله ضمن بررسی اصول و مراحل مشاوره، از نحوه ایجاد ارتباط در جریان مشاوره سخن به میان آمد، از جمله این که چهارحیطه از عوامل مؤثر در برقراری ارتباط مورد بحث قرار گرفت.

اینک ادامه مقاله از نظر گرامی تان می گذرد:

دفتر مشاوره و راهنمایی
سازمان ملی پرورش استعداد های درخشان

مشاوره و راهنمایی در اسلام

پنج-هیجان

از لحاظ بعد رفتارهای هیجانی، مهمترین نکات در ایجاد پیوندهای اجتماعی رعایت حلم و بردباری، پرهیز از خشم و غضب و پرخاشگری رفق و مدارا و سازگاری در امور، خوش روئی،

گشاده روئی و حسن خلق، و بیروشن با چهره باز همراه باتبسم و پرهیز از زیاده روی در خندیدن و... است.

شش - رفتارهای اجتماعی

حیطه رفتارهای اجتماعی و تعاملات محیطی نقش اساسی را در تشکیل رابطه دارد. این حیطه بسیار مهم را در عوامل فرعی زیر مورد اشاره قرار می دهیم :

۱- آداب معاشرت

- انجام مصافحه و معانقه (گردن به گردن نهادن) بنیاد ارتباط را تشکیل می دهد.
- آداب مکاتبه و پاسخگویی به مراسلات و نامه ها، مانند جواب سلام واجب است.

- آداب همجواری با دیگران در هر مرتبه و حسن برخورد با اشخاص همجواری و هم مجلس (نظیر توسعه در هنگام نشستن و جای برای دیگران باز کردن و رعایت حقوق همسایگی)

- نماز جماعت و حضور در مساجد بدین منظور، ستون اساسی و بنیادی آداب معاشرت است.

۲- احسان

"احسان" به معنی نیکی کردن به دیگران شامل موارد زیر می شود:

- اذخار سرور و شادی و خوشی به هر شکل و نحوه ای مانند هدیه دادن و...
- اظهار عملی دوستی و محبت به دیگران

- کمک و امداد مالی و مادی به دیگران نظیر انفاق، قرضه به محتاج

در کنار احسان به دیگران، ترک و پرهیز از احسان و افضال به افراد غیر مستحق ضروری است.

۳- انصاف

ایجاد سختی و تجانس به هرمنوال (که در هر مرتبه و درجه ای موجب تشکیل پیوند است)، ادای حقوق، پرهیز از ضرر رساندن به دیگران، ادای امانت، وفای به عهد، اجتناب از تفحص

در امور دیگران، اجابت دعوت دیگران، عیادت بیماران، تشییع جنازه و... از مصادیق انصاف محسوب می شوند.

۴- اکرام

شامل تعظیم و توقیر و بزرگداشت اشخاص مسن و بزرگان، برادران دینی و سایرین، تواضع و فروتنی، ادب و وقار و منانیت در امر می گردد. تشخیص

درد و مین مرحله مشاوره، جریان تشخیص و سنجش درباره مستشیر اعمال می گردد.

به وسیله روشهای مقتضی تشخیص و سایر عوامل تشخیصی ویژگیهای مستشیر مورد شناسایی قرار می گیرد و پس از تشکیل پرونده تشخیصی مرحله دوم به پایان می رسد.

راهنمایی

اقدامات راهنمایی و "هدایت" با در اختیار داشتن پرونده تشخیصی مستشیر آغاز می گردد. به منظور راهنمایی در جریان مشاوره، روشهای گوناگونی وجود دارد که با توجه به اصول مشاوره انجام می گیرد. بدیهی است که بر حسب اقتضاء نسبت به عناصر مشاوره، آسان ترین روش از حیث وصول به مطلوب و هدف مشاوره انتخاب می شود.

در جریان راهنمایی، این نکته اساسی را باید برای مستشیر، مبرهن و روشن ساخت که محور بنیادین و انحصاری امر هدایت خداوند متعال است.

۱- نصیحت

یکی از طرق راهنمایی، "نصیحت" است که به وسیله موعظه و ابلاغ خطایی حاصل می شود.

" نصیحت ، به معنی پند و اندرز خالصانه و بدون آرایش است ، بنابراین فرد ناصح از هرگونه خیانت ، غرض ورزی ، غل و غش و نیت سوء پیراستگی دارد .

این روش راهنمایی در شرایطی انجام می-گیرد که مستشیر از لحاظ وجود انگیزه در موقعیت بسیار مطلوبی قرار گرفته باشد ، یعنی در او پند پذیری ، نیاز و طلب و احساس درماندگی به طرز برجسته ای بارز بوده ، از موانع پذیرش نصیحت مبرا است ، ضمن اینکه از لحاظ مقتضیات زمانی محدودیت هایی وجود دارد .

گرچه در کلیه موارد ، روش مزبور رامی توان استعمال کرد ، اما مورد اساسی و ویژه نصیحت ، موضوعات رفتاری است .

در روش مزبور ، ناصح با ایجاد رابطهای متجانس (قوی و وسیع) مانند رابطه پدر و فرزند و یا نوعی مریدی و مرادی بطور کلی رفاقت صمیمانه و مستحکم ، با حلم و بردباری ، ولطافت در بیان و رفتار به پند و اندرز و راهنمایی می پردازد و بر حسب تناسب از قصص ، داستانها و حکایات عبرت آمیز بهره می گیرد .

۲- احتجاج
" احتجاج " دلغت به معنی ارائه دلیل و حجت بکار می رود و در اصطلاح ، نوعی راهنمایی است که مشاور از طریق بکارگیری فنون استدلال ، برهان ، بحث و مناظره به هدایت مستشیر می-پردازد .

در روش " احتجاج " باید به ویژگیهای مستشیر توجه شود که آیا توانائی و صلاحیت استدلال و یاد رک ادله و براهین را دارد یا نه؟ بنابراین روش مزبور منحصر به موقعیت هایی است که آنها را نقش مستشیر تعیین می کند و علاوه بر آن ، سایر روشهای راهنمایی مضمشر خواهند بود .

مورد اساسی روش " احتجاج " مسائل و مشکلات شناختی ، اعتقادی و نظری است .

لذا نصیحت به رفق ، مهارت ویژه ای نیاز دارد که گهگاه بر حسب نقش مستشیر تغییر می-یابد ، یعنی هرگاه احاطه شخصیتی و ویژگی شخصی مستشیر ، شخصیت مشاور را تحت الشعاع قرار داد ، مشاور یا ناصح ، صرفاً به ابراز نظریات با رعایت خضوع ، ادب و تواضع می-پردازد ، در واقع این موقعیت ویژه ، به جریان راهنمایی یک جنبه تشخیصی می دهد که مشاور از سوی مستشیر مورد ارزیابی قرار می گیرد .

در هر حال روش " نصیحت " در راهنمایی دارای موانع و محدودیت هایی است . گاهی

طرق عملی و رفتاری به منظور هدایت بهره‌ر جسته شود.

درچنین وضعیتی راهنما، به شیوه‌ای ویژه و ماهرانه به وسیله انجام عملی خاص در حضور مستشیر به راهنمایی وی می‌پردازد، به طوری که اطمینان حاصل کند که پیام مربوطه را به مستشیر ابلاغ نموده است.

موقعیت‌های فوق از جمله مواردی به‌شمار می‌آیند که روش اعتبار، شیوه منحصر به فرد راهنمایی است و چاره‌ای جز کاربرد روش مزبور نخواهد بود.

۵- تعاون

"تعاون" نوعی راهنمایی است که فرد مشاور در فعال‌ترین و مؤثرترین نقش خویش ظاهر شده، از کلیه امکانات و تسهیلات محیطی و غیرآن بهره گرفته، با تشکل و سازماندهی عناصر مشاوره، به رهبری و هدایت مستشیر می‌پردازد.

درواقع مشاور، دراین روش، نقش رهبر را دارد، یعنی خود در رأس یک جریان وسیع مشاوره‌ای اعم از کلیه موارد مشاوره قرار می‌گیرد و دریک تعامل متقابل با اعطای نقش‌های مناسب به مستشیر، وی را به فعالیت وادار می‌دارد و در جریان هدفمند و مشخصی سوق می‌دهد. در این نوع راهنمایی، مشاور با مستشیر قوی‌ترین رابطه عاطفی و اجتماعی را دارد، به عبارت دیگر اشراف و احاطه مشاور به اندازه‌ای است که شخصیت مستشیر را کاملاً دربرمی‌گیرد.

در روش تعاون گاهی اقتضاء می‌کند که از سایر طرق راهنمایی نیز بهره گرفته شود و با ترکیبی از روشهای مزبور به عمل آید.

دراین شیوه، کلیه امکانات آموزشی، پرورشی، اداری، اجرائی، مادی و سایر تسهیلات مربوطه در اختیار راهنما خواهند بود. وسعت دائره

دراین روش، مشاور به وسیله انجام پرسش‌های مناسب، مستشیر را به سوی پاسخهای مورد نظر و بطور کلی هدف ویژه (شناخت حقایق امور) سوق می‌دهد تا سرانجام هدایت به عمل آید. وجود خصوصیت سؤال و جواب به وسیله راهنما و مستشیر، احتیاج از نوع مناظره و بحث را با احتیاج برهانی متمایز می‌سازد. در شیوه احتیاج برهانی، راهنما بدون انجام پرسش و یا گفتگوی متقابل، به ارائه بینات، شواهد، دلایل قاطع و عقلانی می‌پردازد و با تبیین و تشریح میرهن، به راهنمایی مستشیر اقدام می‌ورزد.

همان گونه که ذکر شد روش مزبور دارای محدودیت‌هایی است، بطوری که نمی‌توان آن را در هر موقعیت و مورد مشاوره‌ای استعمال نمود.

۳- تعلیم

"تعلیم" نوعی راهنمایی است که با ایجاد رابطه معلمی و متعلمی، جریان آموزش و یادگیری تحقق می‌یابد، بنابراین کلیه مباحث مربوط به آموزش و یادگیری دراین بخش نیز مطرح می‌شود.

۴- اعتبار

روش "اعتبار" نوعی راهنمایی است که از طریق آن، مستشیر بطور غیر مستقیم و با شیوه‌های غیر بیانی هدایت می‌گردد، یعنی ضروری است که از پند و اندرز، موعظه و احتیاج احتراز گردد. دراین گونه موارد ممکن است از طریق مخاطب قرار دادن شخص و یا اشخاص ثالث بطور کنایی و تعریضی راهنمایی انجام گیرد.

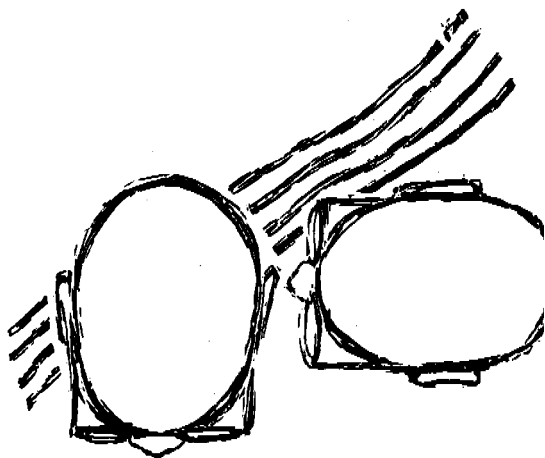
در برخی اوقات روشهای بیانی راهنمایی مثل احتیاج، نصیحت و تعلیم خطابی مثرتر نخواهند بود و شرایط اقتضاء می‌کند که از

مراقبت برحسب اقتضاء مورد، مستشیر، امکانات و تواناییهای مشاوره، و نیز هدفها، دارای درجات و مراتب و شدت و ضعف است.

گاهی ضرورت ایجاب می کند که مستشیر در یک مدت زمان طولانی، با تمامی امکانات و نیروها بطور مداوم و پویایی مورد مراقبت قرار گیرد و گاهی، مدت زمان اندکی پس از هدایت، خودراه خویش را می یابد و ادامه می دهد.

عمده ترین مسأله مراقبت، "امراتکاء" است، بدین معنی که مستشیر، اتکای بسیار شدید و غیرعادی نسبت به شخص مشاور پیدا می کند و رابطه عاطفی سختی میان آن دو (از سوی مستشیر) بوجود می آید که خود منجر به بروز مشکلات صعب و ناراحتیهای گوناگون می شود. از این رو "مسأله اتکاء" از اهم امور فنی مشاوره است.

آنچه که بطور اساسی و اصولی مشکل مزبور را حل می کند، سوق دادن مستشیر به سوی مرجع اساسی رفع مشکلات یعنی خداوند متعال به عنوان قادر ذوالجلال از طریق توسل مستشیر به معصومین علیهم السلام است. چنین اقدام ماهرانه ای از سوی مشاور برای ارتباط دادن مستشیر به خداوند متعال و حضرات اهل عصمت و طهارت صلوات الله علیهم اجمعین گذشته از اینکه، جریان مشورت را در افاق قابل اطمینان و آرامش بخشی قرار می دهد، هدایت و راهنمایی مستشیر را تضمین خواهد نمود و در واقع محور اساسی مراقبت و پی گیری، بنیاد می گردد.

عمل در روش تعاون به حدی است که می توان از طریق آن به بررسی پیچیده ترین موارد مشاوره ای (شناختی، اعتقادی، انگیزشی، عاطفی، شخصیتی، رفتاری) پرداخت.

روش تعاون، عمومی ترین، مؤثرترین و معتبرترین روش راهنمایی محسوب می شود و راهنمایی به معنای وسیع و حقیقی کلمه در این نوع متحقق می گردد. اما لازم به ذکر است که در استعمال این روش باید با توجه به اصول مشاوره، اقدام نمود.

مراقبت

سومین مرحله مشاوره را "مراقبت" و پی گیری مستشیر تشکیل می دهد. پس از اینکه امر هدایت و راهنمایی بمنتهی رسیده و هدف آن تأمین شد، جریان وسیع و ممتد مشاوره، هنوز اختتام نیافته است یعنی مستشیر، نیازمند مراقبت پی گیر و همه جانبه از سوی مشاور است تا از مسیر صحیح و وضعیت هدایت یافته، منحرف نگردد و دچار کژ روی نشود.

انجمن اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران

واحد انتشارات

"نشریه پیوند"

پیوندمان را با "نشریه پیوند" بیشتر کنیم.

پیوند حاصل دیدگاههای تربیتی جمعی از استادان و صاحب نظران تعلیم و تربیت و مربیان مجرب کشور است.

پیوند با بهره گیری از تعالیم عالیه مکتب اسلام، حاوی مهمترین مباحث آموزشی، روشهای تربیتی و یافته های روان شناسی و علوم تربیتی است.

برای این که همراه پیوند تقدیم حضورتان بشود، لطفاً "برگ اشتراک زیررا تکمیل کنید و به دفتر نشریه پیوند ارسال فرمائید.

انجمن اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

تقاضای اشتراک مجله آموزشی و تربیتی پیوند

نام و نام خانوادگی: میزان تحصیلات: سن:

شغل: متقاضی اشتراک جدید متقاضی تجدید اشتراک

نشانی: استان: شهر: خیابان:

کد پستی: تلفن: تاریخ: امضاء:

لطفاً مبلغ ۱۵۰۰ ریال برای اشتراک یکساله پیوند (۱۲ شماره) به حساب ۸۰۴ بانک صادرات شعبه ۱۰۴۳ خیابان فلسطین، سزوار واریز نموده، رسید آن را همراه با این برگ به نشانی تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، پلاک ۱۸۶ دفتر نشریه پیوند و یا صندوق پستی ۱۳۱۸۵-۱۶۳۷ ارسال فرمایید.

تلفن مجله ۶۴۰۷۱۱۶ و ۶۶۸۷۷۰

* در صورت تغییر آدرس سربفاً دفتر مجله را مطلع فرمائید.

